

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.4.9.2023

Pani
Monika Wawrzyn
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Łyszkowicach
ul. Gminna 14, 99-420 Łyszkowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/003 – Funkcjonowanie samorządowych bibliotek publicznych w województwie łódzkim

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Łyszkowicach ¹ , ul. Gminna 14, 99-420 Łyszkowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Monika Wawrzyn, Dyrektor GOKiS w Łyszkowicach, od 1 lutego 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury.2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych.3. Prowadzenie gospodarki finansowej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Zbigniew Łabęcki, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLL/160/2023 z 6 listopada 2023 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dalej: GOKiS lub Ośrodek.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Gminna Biblioteka Publiczna w Łyszkowicach⁴ prawidłowo realizowała cele statutowe oraz podejmowała właściwe działania w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych oraz upowszechniania wiedzy i kultury. Działania te realizowano jednak w ograniczonym zakresie, w efekcie nie zapobiegły one tendencji malejącego zainteresowania ofertą biblioteki.

Biblioteka, wchodząca w skład Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Łyszkowicach, została zorganizowana zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁵ oraz ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁶. Do czasu niniejszej kontroli Dyrektor Ośrodka nie podjęła działań na rzecz aktualizacji Rejestru Instytucji Kultury Gminy Łyszkowice⁷.

W obowiązujących - w okresie objętym kontrolą⁸ - regulaminach biblioteki, prawidłowo określono zasady korzystania z materiałów bibliotecznych i usług Biblioteki.

Biblioteka w sposób właściwy gromadziła i ewidencjonowała materiały biblioteczne oraz prowadziła księgi inwentarzowe posiadanego księgozbioru. Ponadto prawidłowo wykorzystwała i rozliczyła środki finansowe przeznaczone na zakup książek, zarówno z dotacji podmiotowej, jak i z dofinansowania ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁹. Natomiast, pomimo takiego obowiązku, w latach 2021-2022¹⁰, nie wyodrębniono dokumentacji finansowo-księgowej dla środków pochodzących z dofinansowania MKiDN.

Objęte badaniem sprawozdania i informacje zostały złożone terminowo. Dane zawarte w sprawozdaniach K-03 oraz sprawozdaniach z działalności biblioteki były zgodne ze stanem faktycznym, poza błędami w zakresie wskazania wielkości księgozbioru i liczby prenumerowanych czasopism w latach 2021 i 2022.

W planach finansowych Ośrodka na lata 2021-2022 nie wykazano stanu środków pieniężnych na początek i koniec okresu, zaś w planie na 2023 r. – stanu środków na koniec okresu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie ze statutem GOKiS¹²:

- Ośrodek stanowił samorządową instytucję kultury, której organizatorem była Gmina Łyszkowice;

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: biblioteka.

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 2393. Dalej: ustawa o bibliotekach.

⁶ Dz.U. z 2020 r. poz. 194 ze zm.. Dalej: ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

⁷ Brak aktualizacji w zakresie określenia pełnomocnika instytucji kultury uprawnionego do dokonywania czynności prawnych w imieniu instytucji.

⁸ Lata 2021-2023.

⁹ Dalej także: MKiDN.

¹⁰ W 2021 r. zarówno w zakresie dochodów, jak i wydatków. W 2022 r. w zakresie wydatków.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Wg uchwały nr VII/28/2015 z 25 marca 2015 r. w sprawie zmiany nazwy Gminnego Ośrodka Kultury w Łyszkowicach i nadania mu statutu.

- w skład Ośrodka wchodziły: biblioteka, Gminny Klub Seniora oraz Gminna Orkiestra Dęta;
- źródłem finansowania Ośrodka mogły być:
 - dotacja podmiotowa z budżetu Gminy Łyszkowice na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizacji zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów;
 - dotacja celowa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji;
 - dotacje celowe na realizację wskazanych zadań i programów;
 - uzyskiwane przychody z prowadzonej działalności, w tym przychody z najmu składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł.

Ośrodek zatrudniał sześciu stałych pracowników (w ramach 4,5 etatu), w tym starszego bibliotekarza (pełny etat) i głównego księgowego (0,5 etatu).

Do celów działań biblioteki, określonych w regulaminie organizacyjnym GOKiS¹³ należało:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,
- obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie,
- prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, naukowo-badawczej, edukacyjnej, popularyzatorskiej i wydawniczej,
- udostępnienie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych mieszkańcom Gminy,
- współdziałanie z innymi bibliotekami i instytucjami kultury w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności Gminy,
- udzielanie pomocy merytorycznej, organizowanie szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, wymiana doświadczeń bibliotekarskich oraz sprawowanie nadzoru merytorycznego nad prawidłowym realizowaniem zadań statutowych przez filię,
- współpraca z innymi bibliotekami, instytucjami kultury, podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną, stowarzyszeniami i związkami twórców i artystów oraz organami władz publicznych zajmujących się działalnością kulturalną.

(akta kontroli str. 4-8, 38-50)

1.2. Dane zawarte w Rejestrze Instytucji Kultury¹⁴ zawierały wymagane informacje określone w art. 14 ust. 1a ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej i były zgodne ze stanem faktycznym, z wyjątkiem określenia pełnomocnika instytucji kultury uprawnionego do dokonywania czynności prawnych w imieniu instytucji. Więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 9-22)

1.3. W okresie objętym kontrolą, obowiązywały dwa regulaminy korzystania z biblioteki, wprowadzone - zgodnie z art. 14 ust. 4 ustawy o bibliotekach - zarządzeniami Dyrektora Ośrodka, tj.:

¹³ Przyjętym zarządzeniem nr 2/2018 Dyrektora GOKiS z 21 lutego 2018 r.

¹⁴ Wg odpisu pełnego z Rejestru instytucji kultury/księgi rejestrowej Gminy Łyszkowice.

- regulamin wprowadzony zarządzeniem nr 2/2018 z 21 lutego 2018 r.,
- regulamin wprowadzony zarządzeniem nr 4 z 20 marca 2023 r. (obowiązujący z dniem wydania zarządzenia).

Regulaminy określały m.in.: zasady zapisu do biblioteki, zasady wypożyczania książek ze wskazaniem możliwości przedłużania terminu zwrotu oraz wskazaniem maksymalnej liczby woluminów, które można jednorazowo wypożyczyć, zasady postępowania w przypadku zniszczenia lub zgubienia książek oraz zasady korzystania z internetu.

Regulaminy nie określały kar finansowych z tytułu przetrzymywania książek. Dyrektor GOKiS wyjaśniła, że: „zdarzały się sporadyczne przypadki przetrzymywania książek. Najczęściej czytelnik powiadomiony telefonicznie zwracał przetrzymywane książki. Uznaliśmy zatem, że kary finansowe nie są konieczne”.

(akta kontroli str. 23-26, 321-323, 807-808)

1.4. Starszy bibliotekarz, zatrudniona w GOKiS na pełny etat¹⁵, posiadała wykształcenie średnie oraz legitymowała się dyplomem ukończenia Policealnego Studium Bibliotekarskiego w Warszawie.

W okresie objętym kontrolą, bibliotekarz odbyła jedno przeszkolenie w zakresie obsługi systemu bibliotecznego Sowa, służącego do zarządzania procesami bibliotecznymi¹⁶.

(akta kontroli str. 31-37, 55)

1.5./1.6. Biblioteka - na podstawie obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminów - umożliwiała wypożyczanie zbiorów na zewnątrz oraz zapewniła możliwość udostępniania książek na miejscu.

W latach 2021-2023:

- liczba zarejestrowanych i aktywnie wypożyczających czytelników wynosiła odpowiednio: 458, 433 i 431 osób;
- liczba odwiedzin w bibliotece wyniosła: 4 155, 3 857 i 3 590;
- liczba woluminów wypożyczonych na zewnątrz: 12 267, 11 894 i 11 325.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła m.in., że malejąca corocznie liczba czytelników, odwiedzin w bibliotece i wypożyczeń „spowodowana jest w dużej mierze pandemią oraz zgonami lub przeprowadzką czytelników. Młodzież szkolna korzysta ze swoich bibliotek szkolnych, które mają obecnie lepszy dostęp do lektur. Czytelnicy mają większy dostęp do audiobooków, tych bezpłatnych jak i abonamentowych”.

Ośrodek informował o działalności biblioteki, w tym posiadanych nowościach wydawniczych na swojej stronie internetowej¹⁷.

(akta kontroli str. 23-26, 109-127, 273-296, 321-323, 816)

W Ośrodku organizowane były imprezy okolicznościowe, konkursy i wystawy o charakterze kulturalnym i informacyjnym, kierowane do różnych grup odbiorców, w które zaangażowana była biblioteka, w tym m.in.:

- „Wakacje w bibliotece” - konkursy i quizy z książką na wesoło (lipiec 2021 r.),
- wystawy nowości wydawniczych, w tym wystawy książek zakupionych z dotacji otrzymanych z Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (corocznie),
- konkurs pn. „Bajkowi bohaterowie. Czy znasz baśnie Andersena” (luty 2022 r.),
- konkurs ortograficzny pn. „Ortografia to pestka” (czerwiec 2022 r.),
- wycieczki do biblioteki przedszkolaków oraz dzieci ze szkół podstawowych (czerwiec 2022 r., listopad 2023 r.),

¹⁵ Stan niezmienny w okresie objętym kontrolą.

¹⁶ Dalej: program Sowa.

¹⁷ <https://lyszkowice.naszgok.pl/>
<https://lyszkowice-gokis.sowa.pl/>

- „Dzień pluszowego misia” – czytanie bajek i wierszyków o misiach (listopad 2022 r.),
- konkursy w bibliotece pn. „Znamy bajki i baśnie” (styczeń 2023 r.),
- konkurs recytatorski „Mały patriota” (maj 2023 r.),
- konkurs gramatyczny „Lubię gramatykę” (maj 2023 r.),
- spotkanie autorskie z pisarką Renatą Piątkowską (październik 2023 r.).

Nie podejmowano innych, szeroko zakrojonych, cyklicznych działań na rzecz zainteresowania czytelnictwem i korzystania z oferty biblioteki.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że: „mając na uwadze malejące statystyki odwiedzin w bibliotece podejmiemy niezwłocznie działania zachęcające do odwiedzin i korzystania z biblioteki w naszej placówce”.

(akta kontroli str. 23-26, 109-127, 139-144, 273-296, 321-323, 816)

1.7. GOKiS podejmował działania mające na celu zwiększenie posiadanych zbiorów bibliotecznych i poszerzenie oferty dla czytelników. Corocznie, w okresie objętym kontrolą, Ośrodek pozyskał dofinansowanie do zakupu książek w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025, Priorytet 1. *Poprawa oferty bibliotek publicznych*, Kierunek interwencji 1.1. *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych*. Wysokość przyznanego i wykorzystanego na przedmiotowy cel dofinansowania wyniosła: 5 350 zł w 2021 r., 5 350 zł w 2022 r. i 5 400 zł w 2023 r. Ogółem na zakup książek Ośrodek wydatkował w ww. latach: 15 364,73 zł, 15 376,34 zł i 15 445,75 zł.

W bibliotece zorganizowano trzy stanowiska z dostępem do internetu, z tego jedno do użytku służbowego, z zainstalowanym programem Sowa oraz dwa dla czytelników, w tym jedno z zainstalowanym programem Academica¹⁸.

W funkcjonującym w bibliotece programie Sowa sukcesywnie ewidencjonowano księgozbiór biblioteki. Według stanu na koniec 2023 r. w programie tym uwzględniono 6 014 książek z ogółu 16 419 pozycji (36,6% całości księgozbioru). Nie udostępniono możliwości elektronicznego wypożyczania książek.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, co następuje: „Ze względu na jednoosobową obsadę w bibliotece, starsze książki są wprowadzane w miarę możliwości, jednak z uwagi na ogrom innych obowiązków bibliotekarza nie jest on w stanie robić tego na bieżąco i regularnie. Postaramy się zatrudnić stażystę, który docelowo będzie pomagał wprowadzać księgozbiór. Naszym celem jest do końca 2024 r. spisać jak największą liczbę książek, abyśmy od 1 stycznia 2025 r. byli w stanie uruchomić wypożyczalnię w wersji online”.

(akta kontroli str. 258, 274, 283, 533-539, 588, 664, 699-775, 799, 808)

1.8. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że biblioteka współpracowała z innymi bibliotekami z powiatu łowickiego w ramach promocji spotkań autorskich i wymiany doświadczeń, nie prowadzono jednak dokumentacji ww. działań.

(akta kontroli str. 804)

1.9. GOKiS terminowo przekazywał sprawozdania biblioteki K-03 za lata 2021-2022¹⁹ (do Głównego Urzędu Statystycznego) oraz sprawozdania z działalności biblioteki za lata 2021-2023 (do Powiatowej Biblioteki Publicznej w Łowiczu). Dane wykazywane w tych sprawozdaniach w większości przypadków były zgodne ze stanem faktycznym wynikającym z dokumentacji źródłowej²⁰. Nieprawidłowo

¹⁸ System cyfrowych wypożyczeń międzybibliotecznych, administrowany przez Bibliotekę Narodową.

¹⁹ Do zakończenia kontroli nie upłynął termin przekazania sprawozdania K-03 za 2023 r.

²⁰ Dziennik biblioteki publicznej, arkusz przybytków, arkusz ubytków, arkusz ewidencji sumarycznej oraz dokumentacja księgową.

wskazywano natomiast wielkość zbiorów bibliotecznych oraz liczbę czasopism zakupionych dla biblioteki. Więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości.
(akta kontroli str. 56, 70-127, 273-296, 800, 817)

1.10. Statut GOKiS nie przewidywał utworzenia przy bibliotece – na podstawie art. 15 ustawy o bibliotekach - rady bibliotecznej lub innego organu o charakterze doradczym i opiniodawczym.

(akta kontroli str. 5-8, 804)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Ośrodka w okresie objętym kontrolą nie wystąpiła z wnioskiem o uaktualnienie danych zawartych w Rejestrze Instytucji Kultury Gminy Łyszkowice, dotyczących dyrektora GOKiS. Według odpisu sporządzonego na dzień 14 grudnia 2023 r., zawarte były nieaktualne dane w pozycji „imiona i nazwiska pełnomocników instytucji kultury uprawnionych do dokonywania czynności prawnych w imieniu instytucji oraz zakres ich upoważnień”. W pozycji tej wskazano bowiem imię i nazwisko poprzedniego dyrektora GOKiS wraz z podaniem pełnomocnictwa do zarządzania Ośrodkiem oraz podpisywania umów w zakresie wynajmu sal i pomieszczeń, podczas gdy obecna Dyrektor GOKiS sprawuje tę funkcję od 1 lutego 2017 r.

Dyrektor Ośrodka odnośnie przyczyn braku wystąpienia z wnioskiem o dokonanie stosownej zmiany (aktualizacji) w Rejestrze Instytucji Kultury wyjaśniła, że: „wynika to z niedopatrzenia i mojej niewiedzy, że takowy błąd w ogóle w danym rejestrze występował. Jak tylko ww. błąd został wskazany przez organ kontrolujący od razu złożyłam wniosek o aktualizację danych w rejestrze zgodnie z otrzymanymi przeze mnie dokumentami”.

Wskazany w wyjaśnieniu wniosek wpłynął do Urzędu Gminy Łyszkowice 11 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str.15-22, 807, 809)

2. Sprawozdania statystyczne K-03 oraz sprawozdania z działalności biblioteki kierowane do Powiatowej Biblioteki Publicznej w Łowiczu zostały sporządzone niezetelnie w zakresie wielkości księgozbioru i liczby zakupionych czasopism. I tak:

- w sprawozdaniu K-03 za 2022 r. nieprawidłowo wskazano liczebność zbiorów bibliotecznych, zarówno na początek, jak i na koniec roku. Wskazano odpowiednio: 17 559 i 16 683 pozycje, podczas gdy liczebność księgozbioru wyniosła w tym okresie: 17 541 i 16 665 pozycji,
- w sprawozdaniach z działalności biblioteki za 2021 i 2022 r., nieprawidłowo wskazano stan księgozbioru na koniec roku (17 559 pozycji w 2021 r. i 16 683 w 2022 r., a powinno być odpowiednio: 17 541 i 16 419 pozycji). W każdym z ww. przypadków wystąpiła niezgodność o 18 pozycji.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że: „niezgodność ta wystąpiła z winy bibliotekarza. Na skutek błędu popełnionego w podsumowaniu na arkuszu ewidencji sumarycznej dodawane kolejne lata zostały wykazane z błędem. Teraz podczas kontroli ten błąd został zweryfikowany i poprawiony.

- w sprawozdaniach K-03, jak i sprawozdaniach z działalności biblioteki w latach 2021 i 2022 wskazywano nieprawidłową liczbę czasopism bieżących zakupionych dla biblioteki. Wykazywano bowiem siedem takich pozycji, podczas gdy faktycznie dla biblioteki prenumerowano w ww. latach sześć czasopism²¹.

²¹ Poradnik bibliotekarza, Poradnik Domowy, Nowy Łowiczanie, Przyjaciółka, Klaudia, Mój Piękny Ogród.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że błędne wskazanie ilości czasopism wynikało z omyłki bibliotekarza.

(akta kontroli str. 70-127, 800, 808, 813, 817)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia warunki organizacyjne biblioteki. Zasady korzystania z zasobów i oferty biblioteki określone zostały w obowiązujących, w okresie objętym kontrolą, regulaminach biblioteki.

Ośrodek podejmował właściwe działania na rzecz propagowania czytelnictwa i zainteresowania ofertą biblioteki, m.in. poprzez organizowanie imprez i konkursów poświęconych czytelnictwu. Działania te realizowano jednak w ograniczonym zakresie. W efekcie nie zapobiegły one malejącym tendencjom w zakresie liczby czytelników oraz korzystania z oferty biblioteki.

Nierzetelnie sporządzano dokumenty sprawozdawcze biblioteki w zakresie wielkości księgozbioru i liczby prenumerowanych czasopism. Ponadto Dyrektor Ośrodka, do czasu niniejszej kontroli, nie podjęła działań w celu aktualizacji Rejestru Instytucji Kultury Gminy Łyszkowice, w zakresie prawidłowego wskazania pełnomocnika instytucji kultury uprawnionego do dokonywania czynności prawnych w imieniu instytucji oraz zakresu jego uprawnień.

OBSZAR

2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych

Opis stanu faktycznego

2.1. Stan księgozbioru biblioteki, wg stanu na początek 2021 r. oraz na koniec: 2021, 2022 i 2023 r., liczył odpowiednio: 17 604, 17 541, 16 665 i 16 419 pozycji. Wpływy i ubytki w latach 2021-2023 wyniosły odpowiednio: + 546 i - 609 pozycji w 2021 r., + 512 i - 1 388 w 2022 r. oraz + 478 i - 724 w 2023 r.

Jak wyjaśniła Dyrektor Ośrodka, wielkość ubytków w 2022 r. wynikała z przeprowadzonego skontrum księgozbioru książek zniszczonych, zdezaktualizowanych oraz książek wieloegzemplarzowych i starych, niewypożyczanych przez kilkadziesiąt lat.

W sprawie corocznego ograniczania liczebności księgozbioru (większej liczby ubytków niż wpływy nowych pozycji) Dyrektor GOKiS wyjaśniła m.in., co następuje: „Ilość książek ubytkowanych wynika z ich stanu. Są to książki stare, z lat 90-tych ubiegłego stulecia, po które już nikt nie sięga. Książki wycofane są to pozycje wieloegzemplarzowe i nieczytane przez czytelników. Jeśli chodzi o zakupy – ilość przybytków zależy od przeznaczonych na nie środków finansowych i dotacji”.

(akta kontroli str. 70-127, 273-296, 800, 808, 814, 817)

2.2. Biblioteka dysponowała 16 miejscami dla czytelników, przy czym nie zorganizowano miejsc dla osób z niepełnosprawnościami. Informację o braku takich miejsc zawarto w kierowanych do GUS sprawozdaniach biblioteki K-03.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, co następuje:

„Stoły przeznaczone dla czytelników są dostosowane do podjazdu wózków inwalidzkich, natomiast nie posiadamy stanowisk komputerowych przeznaczonych dla osób niewidomych i słabowidzących. Do chwili obecnej nie było w naszym środowisku zapotrzebowania na tego typu sprzęt”.

Przy wejściu głównym do budynku Ośrodka i biblioteki wybudowany był podjazd dla wózków, jednak nie został on wyposażony w barierkę i poręcz. Drugie wejście do budynku GOKiS (od strony dużej sali Ośrodka) wyposażono w podjazd z barierkami.

(akta kontroli str. 120, 257-272, 808, 814)

2.3. Budynek GOKiS (w tym biblioteka) został zabezpieczony przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi. 7 lipca 2017 r. Dyrektor GOKiS

wprowadziła do użytkowania Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego wraz z planem rozmieszczenia podręcznego sprzętu gaśniczego i kierunku ewakuacji. Oznaczenia wyjść ewakuacyjnych i kierunków ewakuacji zostały prawidłowo rozmieszczone. W pomieszczeniu biblioteki, w widocznym miejscu zamontowano gaśnicę proszkową 2 kg²². Nad gaśnicą umieszczono instrukcję ogólną przeciwpożarową i instrukcję ogólną BHP.

(akta kontroli str. 145-199, 257-272)

2.4. W latach 2021-2023 budynek GOKiS poddawany był okresowej kontroli rocznej, zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²⁵. Ostatnia okresowa kontrola pięcioletnia (art. 62 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy) przeprowadzona została w lipcu 2019 r.

Badanie skuteczności ochrony przeciwporażeniowej miało miejsce w marcu 2019 r. Corocznie przeprowadzano okresowe kontrole przewodów kominowych (spalinowych i wentylacyjnych).

Corocznie badano również wewnętrzną sieć hydrantową oraz dokonywano przeglądu i legalizacji sprzętu przeciwpożarowego (gaśnic).

Wskazane kontrole przeprowadzone zostały przez uprawnione osoby. Kontrole te nie wykazały zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa mienia.

(akta kontroli str. 200-272)

2.5. Starszy bibliotekarz, podobnie jak inni pracownicy GOKiS, odbywali szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, obejmujące m.in. prewencję przeciwpożarową, postępowanie w sytuacjach zagrożeń, w tym organizację ewakuacji oraz udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej.

(akta kontroli str. 792-797)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek zapewnił właściwe warunki organizacyjne biblioteki, zapewniające bezpieczne korzystanie z jej oferty przez czytelników oraz prawidłowe gromadzenie i przechowywanie materiałów bibliotecznych.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje natomiast, że Ośrodek w kolejnych latach objętych kontrolą nabywał książki w ilościach mniejszych niż coroczne ubytki, przez co stan księgozbioru biblioteki ulegał sukcesywnemu ograniczeniu w kolejnych latach objętych kontrolą.

3. Prowadzenie gospodarki finansowej

Opis stanu
faktycznego

3.1. W GOKiS obowiązywała dokumentacja opisująca przyjęte zasady rachunkowości wprowadzona na mocy zarządzenia nr 7/2017 Dyrektora GOKiS z 15 grudnia 2017 r.²⁶. Dokumentacja ta nie zawierała wszystkich elementów

²² Legalizowana w 2023 r., data następnej kontroli – lipiec 2024 r.

²³

²⁴

²⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 682 ze zm.

²⁶ Zarządzenie w sprawie zmian w dokumentacji opisującej przyjęte zasady /politykę/ rachunkowości.

określonych w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁷, co zostało wykazane w ramach kontroli prowadzenia gospodarki finansowej Ośrodka, zleconej przez Wójta Gminy Łyszkowice. Kontrolą objęto 2022 r., a przeprowadzona została w kwietniu i maju 2023 r. W odniesieniu do polityki rachunkowości w protokole ww. kontroli wskazano m.in.:

- w cz. V załącznika nr 2 (zasady prowadzenia, rozliczania i dokumentowania wyników inwentaryzacji):

- ustalono częstotliwość inwentaryzowania środków pieniężnych znajdujących się w kasie, pomimo iż placówka nie prowadzi obsługi kasowej;

- w załączniku nr 6 (ochrona danych i zbiorów):

- wskazano zasady ochrony dokumentów księgowych jedynie poprzez informację, że dokumenty są przechowywane, zabezpieczone i chronione przed zniszczeniem, utratą i dostępem osób nieupoważnionych, ale bez wskazania konkretnych rozwiązań zabezpieczających dokumentację księgową jednostki;
- ustalono, że księgi rachunkowe prowadzone w wersji elektronicznej są chronione na komputerowych nośnikach danych, ale nie wymieniono tych nośników;
- podano, że systematycznie są tworzone rezerwowe kopie zbiorów danych, ale bez podania częstotliwości tworzenia kopii zapasowych i sposobu ich tworzenia;
- informacje z punktu widzenia bezpieczeństwa dokumentacji księgowej, w tym tworzenia kopii zapasowych, zostały przedstawione w dużym stopniu ogólności, nie zawierały żadnych konkretnych rozwiązań, przyjętych w jednostce;

w załączniku nr 7 (obieg, kontrola i dekretacja dokumentów):

- regulacja ograniczała się do dowodów, na podstawie których dokonywane były wydatki, podczas gdy w jednostce funkcjonowały również inne dowody księgowe, w tym listy płac, wyciągi bankowe i druki ścisłego zarachowania;
- nie wskazano osoby odpowiedzialnej za dekretowanie dokumentów do ujęcia w urzędzeniach księgowych.

W trakcie kontroli NIK ustalono, że w ww. dokumentacji opisującej przyjęte w GOKiS zasady rachunkowości nie wskazano ponadto wersji używanego oprogramowania i daty rozpoczęcia jego eksploatacji.

Zarządzeniem nr 5/2023 Dyrektora GOKiS z 29 grudnia 2023 r. przyjęto zmienioną politykę rachunkowości Ośrodka, w której również nie wskazano wersji używanego systemu finansowo-księgowego. Więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 364-457)

3.2. Gospodarkę finansową Ośrodka (w tym biblioteki) prowadzono w oparciu o plan finansowy aktualizowany na mocy zarządzeń Dyrektora GOKiS w ciągu danego roku. Plany za okres objęty kontrolą (lata 2021-2023) zawierały elementy wymagane ustawą z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁸, za wyjątkiem wskazania stanu środków na początek roku (dotyczy planów na 2021 i 2022 r.) oraz stanu środków na koniec roku (dotyczy planów na lata 2021-2023). Więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 476-532)

²⁷ Dz.U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

²⁸ Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm. Dalej: ustawa o finansach publicznych.

3.3. W planie finansowym GOKiS²⁹ uwzględniono łączne wydatki na Ośrodek, w tym wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, zakupy materiałów, energii i usług obcych oraz podatki i opłaty. W części opisowej planu, w ramach zużycia materiałów, uwzględnione zostały wydatki związane z zakupami książek i czasopism na potrzeby biblioteki. W ramach usług obcych wyszczególniono abonamenty programów komputerowych, w tym programu użytkowanego przez bibliotekę (Sowa).

Z działalności i mienia biblioteki Ośrodek nie osiągał przychodów i nie planował ich osiągnięcia.

(akta kontroli str. 476-532, 798)

3.4. W GOKiS obowiązywały zasady ewidencji materiałów bibliotecznych opracowane na podstawie Rozporządzenia MKiDN z dnia 29 października 2008 r. w sprawie zasad ewidencji materiałów bibliotecznych³⁰. Biblioteka prawidłowo ewidencjonowała materiały biblioteczne i uzgadniała raz w roku wartości zbiorów wykazywane w ewidencji sumarycznej z wartością wykazywaną na koncie ewidencji majątkowej³¹.

(akta kontroli str. 51-54, 776-791, 801)

3.5. W bibliotece prawidłowo prowadzono księgi inwentarzowe. Na podstawie dwóch faktur VAT dokumentujących zakup 68 książek, dokonany w listopadzie 2023 r.³², ustalono, że książki ujęte zostały w ww. księgach na bieżąco, tj. w terminie dwóch i sześciu dni od daty zakupu.

(akta kontroli str. 801)

3.6. Ośrodek otrzymał i wykorzystał dotacje podmiotowe na działalność bieżącą z budżetu gminy Łyszkowice, w wysokości: 520 tys. zł w 2021 r., 544,6 tys. zł w 2022 r. i 695 tys. zł w 2023 r.

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek corocznie występował i otrzymywał dofinansowanie do zakupu książek w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025, Priorytet 1 *Poprawa oferty bibliotek publicznych*, Kierunek interwencji 1.1. *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego*. Otrzymane środki w wysokości: 5 350 zł w 2021 r., 5 350 zł w 2022 r. i 5 400 zł w 2023 r., wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem.

Ośrodek spełnił warunki określone w umowach dotyczących ww. dofinansowania m.in. w zakresie wymaganego udziału własnego w zakupie książek i czasopism, terminowego wykorzystania i rozliczenia zadania oraz informowania o uzyskanym wsparciu finansowym. Wystąpiły natomiast przypadki niewyodrębnienia dokumentacji finansowo-księgowej dla środków finansowych MKiDN, otrzymanych na realizację zadania. Więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości.

Zakupy możliwe do wyodrębnienia z budżetu Ośrodka, jako dokonane wyłącznie na potrzeby biblioteki dotyczyły: książek, prenumeraty czasopism, abonamentu z tytułu użytkowania programu Sowa, folii samoprzylepnej do zabezpieczenia okładek książek oraz dziennika biblioteki publicznej i kart książki. Na te cele wydatkowano (łącznie z ww. środków dotacji podmiotowej i celowej):

- w 2021 r. – 17,9 tys. zł, z tego:
 - zakup książek – 15,4 tys. zł,
 - abonament programu Sowa – 1,6 tys. zł,
 - prenumerata czasopism – 0,5 tys. zł,

²⁹ Analizie poddano sprawozdania na lata 2021-2023.

³⁰ Dz.U. Nr 205, poz. 1283.

³¹ Z wyjątkiem skorygowanego błędu w zakresie stanu księgozbioru na początek i koniec 2022 r. (patrz nieprawidłowość pkt 2 w obszarze I).

³² faktura nr F000013/23/11-85 z dnia 8 listopada 2023 r. (zakupiono 50 książek na kwotę 1.697,93 zł brutto), faktura nr F000109/23/11-85 z dnia 27 listopada 2023 r., (zakupiono 18 książek na kwotę 616,60 zł brutto).

- zakup folii – 0,4 tys. zł,
- w 2022 r. – 17,9 tys. zł, z tego:
 - zakup książek – 15,4 tys. zł,
 - abonament programu Sowa – 1,6 tys. zł,
 - prenumerata czasopism – 0,7 tys. zł,
 - zakup folii, dziennika biblioteki publicznej i kart książki – 0,2 tys. zł,
- w 2023 r. – 18,5 tys. zł, z tego:
 - zakup książek – 15,4 tys. zł,
 - abonament programu Sowa – 1,6 tys. zł,
 - prenumerata czasopism – 0,8 tys. zł,
 - zakup folii, kart zapisu i kart książki – 0,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 476-775)

3.7. Według stanu na koniec 2021 r. i 2022 r. oraz na koniec III kwartału 2023 r. Ośrodek nie posiadał należności przeterminowanych. Dane ze sprawozdań RB-N w ww. okresach wykazywały stan zerowy, zgodnie z ewidencją księgową. Sprawozdania te złożone zostały w Urzędzie Gminy Łyszkowice w wymaganych terminach.

(akta kontroli str. 463-475)

3.8. Zobowiązania GOKiS związane z działalnością biblioteki dotyczyły zakupu książek, prenumeraty czasopism i abonamentu z tytułu użytkowania programu Sowa. Zobowiązania z tego tytułu regulowano terminowo, z wyjątkiem jednego przypadku – więcej informacji w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości. Sprawozdania RB-Z za okres objęty kontrolą były zgodne z dokumentacją źródłową (wykazywały stan zerowy). Złożono je w wymaganych terminach.

(akta kontroli str. 463-475, 539-698, 798)

3.9. W okresie objętym kontrolą zakupy książek do biblioteki realizowano każdorazowo u jednego dostawcy, bez zastosowania procedur określonych w ustawie Pzp³³, z uwagi na wskazane w art. 11 ust. 5 pkt 2 ustawy wyłączenie stosowania tej ustawy w przypadku zakupów materiałów bibliotecznych.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że GOKiS współpracuje z jedną hurtownią „od lat, ponieważ mają konkurencyjne ceny, które sprawdziliśmy na rynku. Mają również stały dostęp do nowości wydawniczych. Dodatkowym atutem jest fakt, że przedstawiciel tej hurtowni na bieżąco przedstawia nam aktualną ofertę”.

(akta kontroli str. 539-561, 588-613, 644-669, 808)

3.10. GOKiS prawidłowo sporządzał i terminowo przekazywał do Urzędu Gminy Łyszkowice informacje z wykonania planu finansowego za pierwsze półrocze lat 2021-2023 oraz na koniec 2021, 2022 i 2023 roku.

(akta kontroli str. 467-532)

3.11. W okresie objętym kontrolą, biblioteka użytkowała pomieszczenie GOKiS o powierzchni 100 m². GOKiS nie wynajmował tego pomieszczenia, ani nie uzyskiwał przychodów z mienia użytkowanego przez bibliotekę.

(akta kontroli str. 798)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W dokumentacji opisującej zasady rachunkowości Ośrodka, przyjętej na mocy zarządzeń Dyrektora GOKiS nr 7/2017 z 15 grudnia 2017 r. oraz nr 15/2023 z 29 grudnia 2023 r., nie zawarto informacji w zakresie wersji oprogramowania wykorzystywanego systemu komputerowego i daty rozpoczęcia jego eksploatacji, wbrew obowiązkowi określonego w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c uor.

³³ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1605 ze zm.).

W obu przypadkach wskazano jedynie, że: „Księgi rachunkowe prowadzi się systemem finansowo-księgowym przy użyciu komputera na podstawie programu REWIZOR GT. 1.37 (aktualizowanym o dostępne wersje)”.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że: „program finansowo-księgowy Rewizor GT jest aktualizowany ze względu na dynamiczne zmiany przepisów kilka razy w roku. Rok 2023 rozpoczął się wersją 1.74 HF1, a zakończył wersją 1.78 HF3 (13 zmian). Dołożymy należytej staranności, by uaktualniać politykę rachunkowości przynajmniej raz w roku o aktualną wersję oprogramowania”.

(akta kontroli str. 398-457, 813)

2. W planach finansowych GOKiS na 2021 i 2022 r., wbrew obowiązkowi określonymu w art. 31 pkt 7 ustawy o finansach publicznych, nie wskazano stanu środków pieniężnych na początek i koniec roku. Natomiast w planie na 2023 r. nie wskazano stanu środków na koniec roku.

Dyrektor GOKiS wyjaśniła, że było to spowodowane niedopatrzeniem księgowego Ośrodka.

(akta kontroli str. 477-480, 496-499, 512-515, 813)

3. Ośrodek, niezgodnie z § 5 umów zawartych w sprawie dofinansowania zakupu książek³⁴, w 2021 r. nie wyodrębnił dokumentacji finansowo-księgowej dla środków uzyskanych na zakup książek w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, zarówno w zakresie dochodów, jak i wydatków z tego tytułu, zaś w 2022 r. nie wyodrębniono takiej dokumentacji dla wydatków realizowanych z ww. dofinansowaniem.

Zgodnie z ww. postanowieniem „zleceniobiorca jest zobowiązany do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków finansowych Ministra otrzymanych na realizację zadania, którego zakres określa niniejsza umowa”.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że powyższe wynikało z niedopatrzenia księgowego. „W 2022 r wyodrębniono tylko dochody z Biblioteki Narodowej, nie wyodrębniono wydatków na książki. Błąd ten został naprawiony w 2023 r., w którym są wyodrębnione zarówno dochody z Biblioteki Narodowej, jak i wydatki na książki³⁵.”

(akta kontroli str. 533-539, 588, 644-645, 708-715, 734-740, 760-766, 814)

4. Z opóźnieniem uregulowano fakturę VAT nr 214/2023 wystawioną w dniu 24 lipca 2023 r, tytułem prenumeraty czasopisma, na kwotę wynoszącą 127,40 zł brutto. Zapłaty dokonano 21 sierpnia 2023 r., tj. po 14 dni po wymaganym terminie (7 sierpnia 2023 r.). Stanowiło to naruszenie art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym wydatki publiczne powinny być dokonywane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że opóźnienie było spowodowane urlopem księgowego, a Ośrodek nie ponosił kosztów z tytułu tego opóźnienia.

(akta kontroli str. 681, 813)

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek - w zakresie wydatków na cele biblioteki - prawidłowo wykorzystał i rozliczył środki finansowe pochodzące z dotacji przedmiotowej oraz dofinansowania ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W latach 2021 i 2022 nie wykonano natomiast umownego obowiązku w zakresie wyodrębnienia dokumentacji finansowo-księgowej dla środków pochodzących z ww. dofinansowania MKiDN.

³⁴ Umowy zawarte w dniach: 14 października 2021 r. i 11 lipca 2022 r. pomiędzy Biblioteką Narodową w Warszawie a GOKiS w Łyszkowicach.

³⁵ Dochody: konto 740-2 „Dotacje BN”, wydatki na książki: konto 401-zużycie materiałów-książki BN.

Co do zasady wydatki związane z działalnością biblioteki regulowano w terminach wynikających z dowodów księgowych. W planach finansowych Ośrodka na lata 2021-2023 uwzględniane były pozycje przychodów i wydatków, nie wykazywano jednakże stanu środków pieniężnych na początek i koniec okresu³⁶. Sprawozdania z wykonania tych planów, jak również sprawozdania Rb-Z i Rb-N każdorazowo przedłożone zostały w Urzędzie Gminy w Łyszkowicach w wymaganych terminach.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Uwzględnienie, w planach finansowych GOKiS, stanu środków pieniężnych na początek i koniec okresu.
2. Aktualizacja zasad (polityki) rachunkowości w zakresie danych o użytkowanym systemie finansowo-księgowym.
3. Wzmocnienie nadzoru nad sporządzanymi sprawozdaniami z zakresu działalności biblioteki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

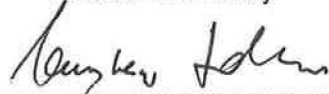
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

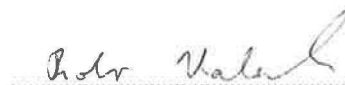
Łódź, 21 stycznia 2024 r.

Kontroler
Zbigniew Łabęcki
doradca techniczny

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis

³⁶ Z wyjątkiem planu na 2023 r., w którym wykazano stan środków pieniężnych na początek okresu.